

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ РОЗВИТКУ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>Для всіх</i>
Спеціальність	<i>Для всіх</i>
Освітня програма	<i>Для всіх</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, весняний/осінній</i>
Обсяг дисципліни	<i>2 кредити ЄКТС</i> <i>Загальна кількість: 60 год.</i> <i>Лекційних занять: 18 год.</i> <i>Практичних занять: 18 год.</i> <i>Самостійна робота: 24 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, МКР.</i>
Розклад занять	http://rozklad.kpi.ua/Schedules/ScheduleGroupSelection.aspx
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: викладачі кафедри філософії</i> <i>http://philosophy.kpi.ua/vikladachi/</i> <i>Семінарські заняття: викладачі кафедри філософії</i> <i>http://philosophy.kpi.ua/vikladachi/</i>
Розміщення курсу	<i>платформа дистанційного навчання «Сікорський»/сервіс «Google Classroom»</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Загальна теорія розвитку – це наука про загальні закономірності та форми розвитку в суспільстві, природі та мисленні. В курсі викладаються головні принципи та закони загальної теорії розвитку в тому вигляді, як вони склалися в традиції класичної європейської філософії з одного боку і як вони відобразилися в розвитку природничих та суспільних наук – з іншого.

Мета дисципліни полягає у формуванні у студентів основ теоретичного мислення, тобто звички розглядати проблеми своєї сфери діяльності в динаміці і органічному зв'язку зі світом, який постійно розвивається, вміння вичленити дійсно прогресивні, революційні тенденції в науці, техніці, суспільному житті і навіть у власному особистісному становленні, розуміння шляхів того, як їх можна підтримувати і розвивати.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти матимуть змогу набути наступні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- Здатність бути критичним і самокритичним;
- Здатність діяти на основі етичних міркувань;
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- Здатність до усвідомлення суспільного характеру людського буття, його історичності, базових життєвих цінностей особистості, глобальних проблем сучасності.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна «Загальна теорія розвитку» спрямована на те, щоб інтегрувати в єдине ціле знання, які отримані студентами ще в школі та за час навчання в університеті, чим підготувати їх для входження в сферу теоретичної, тобто власне наукової культури, сформувані навички критичного мислення, здатність вільно орієнтуватися в бурхливому морі сучасної інформації. Для забезпечення освітнього процесу під час дистанційного навчання та більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни і засвоєння матеріалу використовуються система Електронний кампус, ресурси платформи дистанційного навчання «Сікорський», сервіси для організації онлайн-конференцій та відеозв'язку (наприклад, «Zoom», «Skype»), електронна пошта, месенджери (Viber, Telegram).

3. Зміст навчальної дисципліни

- Тема 1. Виникнення та розвиток світу у філософії Стародавнього Сходу.
- Тема 2. Ідея розвитку у філософії Стародавньої Греції.
- Тема 3. Ідея творення світу у філософії Середньовіччя.
- Тема 4. Філософські ідеї Відродження.
- Тема 5. Уявлення про розвиток в добу Нового часу.
- Тема 6. Ідеалістична діалектика та визначальні ідеї німецької класичної філософії.
- Тема 7. Суперечливий характер розвитку в філософії XIX-XX століття.
- Тема 8. Діалектика буття як загальна теорія розвитку.
- Тема 9. Діалектика як теорія пізнання.
- Тема 10. Розвиток суспільства та розвиток індивіда.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

- 1. Піхорович В.Д. Загальна теорія розвитку [Електронний ресурс]: підручник для студентів різних спеціальностей першого бакалаврського рівня вищої освіти. КПІ ім. Ігоря Сікорського. – 2019. – 154 с. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29718> – Назва з екрана.

Допоміжна література

- 1. Гегель Г. Феноменологія духу / Г. Гегель. – Київ: Основи, 2004. – 550 с.
- 2. Згуровський М. З. Методика побудови сценаріїв розвитку України з використанням SWOT-аналізу / М. З. Згуровський, К. В. Переверза // Системні дослідження та інформаційні технології. – Київ, 2009. – № 2. – С. 7–17.
- 3. Історія філософії: навчальний посібник для студентів всіх спеціальностей / А. О. Сошніков. – Харків : Майдан, 2016. – 162 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Soshnikov_Andrii/Istoriia_filosofii_navchalnyi_posibnyk_dlia_studentiv_vsikh_spetsialnostei.pdf
- 4. Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант. – Київ: Юніверс, 2000. – 494 с.
- 5. Рассел Б. Історія західної філософії / Б. Рассел. – Київ : Основи, 1995. – 759 с.

6. Філософія: кредитно-модульний курс [Л. Мозговий, І. Бичко, Р.Додонов]; за ред. Л. Мозгового, Р. Додонова. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 456 с.
7. Основи філософії: навч. посіб. [Л.О. Сандюк, С.П. Симоненко, О.В. Сулим, М.Ф. Шмиголь, Н.В. Щубелка, Ю.С. Юшкевич]; за ред. М.Ф. Шмиголя. К.: Центр учбової літератури, 2019. 412 с.
8. Філософія: навч. посіб. [І. Бичко, В. Табачковський, А. Бичко]. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.
9. Філософія: підруч. [Л.В. Губерський та ін.]; ред. Л.В. Губерський; худож. О.Д. Кононученко. Харків : Фоліо, 2018. 621 с.
10. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К.: Книга, 2005. – 528 с.
<https://kpdi.edu.ua/biblioteka/%D0%A4/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%96,%20%D1%96%D0%B4%D0%B5%D1%97,%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20%D0%92.%D0%93..pdf>
11. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). [Електронний ресурс] / за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського, уклад. Л. В. Губерський, А. О. Приятельчук, І. В. Бойченко [та ін.]. – Київ: Знання, 2009. – 624 с. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com/1584072037663/filosofiya/filosofiya> – Назва з екрана.
12. Філософія: хрестоматія / за ред. Л. Г. Дротянко, О. А. Матюхіної, В. І. Онопрієнко – Київ: Вид-во Нац. авіаційного ун-ту. «НАУ-друк», – 2009. – 244 с.
13. Філософія: Хрестоматія для аспірантів: Навчальний посібник. Укладач Волков О. Г. Мелітополь: 2018. - 424 с.
<http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4763/1/2-%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%9A%D0%9E%D0%92%20%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.pdf>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальна дисципліна охоплює 18 годин лекцій та 18 годин семінарських занять, а також виконання модульної контрольної роботи (МКР).

Семінарські заняття з дисципліни проводяться з метою закріплення теоретичних положень навчальної дисципліни і набуття студентами умінь і досвіду оперувати сучасними поняттями. Виходячи з розподілу часу на вивчення дисципліни, рекомендується дев'ять тем семінарських занять (з врахуванням часу на МКР).

Методи та форми навчання включають не лише традиційні університетські лекції та семінарські зайняття, а також елементи роботи в командах та групових дискусій. Застосовуються стратегії активного навчання, які визначаються такими методами та технологіями: методи проблемного навчання (дослідницький метод); особистісно-орієнтовані технології, візуалізація та інформаційно-комунікаційні технології, зокрема електронні презентації для лекційних занять.

Комунікація з викладачем будується за допомогою використання інформаційної системи «Електронний кампус», платформи дистанційного навчання «Сікорський», а також такими інструментами комунікації, як електронна пошта і Telegram. Під час навчання та для взаємодії зі студентами використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань.

Лекційні заняття

Тема 1. Ідея розвитку у філософії Стародавньої Греції.

1. Міф як джерело розвитку релігійного та філософського світогляду.
2. Філософські погляди давньогрецьких мислителів: космоцентризм, натурфілософія Мілетської школи, діалектика Геракліта, атомістичне вчення Левкіпа та Демокріта.

3. «Діалектика» як мистецтво бесіди у Сократа. Самопізнання як форма розвитку.
4. «Наука» Аристотеля: закони мислення, методи пізнання, істинне знання.
5. Розвиток суспільства у вченнях давньогрецьких філософів. Ідеальна держава Платона. Соціально-політичні погляди Аристотеля.

Завдання для СРС:

Відмінне та спільне в уявленнях про світ у міфології та філософії.

Які елементи притаманні давньогрецькій діалектиці?

Будова світу в уявленнях Стародавньої Індії та Китаю.

Тема 2. Ідея творення світу у філософії Середньовіччя.

1. Теоцентризм філософії Середньовіччя: християнство як основа світогляду.
2. Пізнання Бога як самопізнання людини у поглядах Августина Блаженного.
3. Теологічний раціоналізм Томи Аквінського. Пізнання природи і суспільства. Докази існування Бога.
4. Теорія «подвійної істини»: істина одкровення та істина розуму. Ідея гармонії віри й розуму.
5. Проблема людини у філософських роздумах П. Абеляра, А. Кентерберійського, В. Окама.

Завдання для СРС:

Як вплинула антична філософія на уявлення про розвиток у добу Середньовіччя?

Визначте основні риси середньовічної схоластики.

Тема 3. Філософські ідеї Відродження.

1. Антропоцентризм та гуманізм Відродження.
2. Пантеїзм та космологія Джордано Бруно.
3. Геоцентрична картина світу. Геліоцентризм: Микола Коперник, Галілео Галілей.
4. Місце людини у новій системі світобудови.
5. Система всесвіту Й. Кеплера. «Гармонія світу» та розвиток.

Завдання для СРС:

У чому відмінність антропоцентризму Античності та Відродження?

Який вплив мали відкриття Галілея, Коперника на розвиток математики, фізики та філософії?

Тема 4. Уявлення про розвиток у добу Нового часу.

1. Розвиток природознавства та науки Нового часу.
2. Розробка методів наукового пізнання. Емпіризм та вчення про «ідоли» Ф. Бекона.
3. Раціоналізм Р. Декарта. Дедуктивний метод пізнання.
4. Механістичне розуміння світу і людини. Механіко-математична картина світу.
5. Людська природа у філософських ідеях Просвітництва.
6. Розвиток суспільства та походження держави у працях філософів Нового часу.

Завдання для СРС:

У чому полягає концепція нової науки та наукового методу в філософії Ф. Бекона та Р. Декарта?

Поясніть сутність емпірично-індуктивної методології Ф. Бекона.

Яке значення має раціоналістична методологія Р. Декарта у науковому пізнанні?

Тема 5. Ідеалістична діалектика та визначальні ідеї німецької класичної філософії.

1. Теорія побудови всесвіту за І. Кантом. Особливості діалектики І. Канта. Філософські проблеми природознавства.
2. «Категоричний імператив» Канта як основа саморозвитку особистості.
3. Буття і мислення у філософії І.Г. Фіхте. Моністичне розуміння розвитку.
4. Натурфілософія Ф.В.Й. Шеллінга: історичний погляд на природу. Трансцендентальний ідеалізм, ідея «абсолютного» розуму.
5. Ідеалістична діалектика Г.В.Ф. Гегеля як теорія розвитку. Закони діалектики. Основні закони та категорії діалектики, принципи діалектики. Боротьба протилежностей як джерело розвитку.
6. Діалектико-матеріалістичний погляд на розвиток природи та світу.

Завдання для СРС:

В чому полягає суть агностицизму як філософської та наукової позиції?

Апорії Зенона та спроби їх вирішення. Антиномії Канта.

Яка особливість філософських категорій порівняно з категоріями конкретних наук?

Які ідеї Шеллінга вплинули на розвиток сучасної науки?

Тема 6. Суперечливий характер розвитку в філософії XIX-XX століття.

1. Філософія «життя»: Ф. Ніцше, А. Бергсон, В. Дільтей, Г. Зіммель.
2. Діалектика волі і розуму у вченні А. Шопенгауера.
3. Феноменологія Е. Гуссерля. Іntenціональність свідомості, сутність рефлексії.
4. Психоаналітична філософія: З. Фройд, К.Г. Юнг, Е. Фромм.
5. Розвиток особистості в екзистенціалізмі: М. Гайдеггер, А. Камю, К. Ясперс, Ж.П. Сартр.
6. Практика у суспільному бутті людини. Пізнання і діяльність.

Завдання для СРС:

Розкрийте особливості концепції абсурду в філософії А. Камю.

Що таке буття за М. Гайдеггером?

Тема 7. Діалектика буття як загальна теорія розвитку.

1. Розуміння буття на різних етапах розвитку філософії.
2. Розвиток онтології як вчення про буття (матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм, пантеїзм, реалізм).
3. Основні форми і модуси буття.
4. Соціальний та культурно-історичний час та простір.
5. Специфіка людського буття. Історико-антропологічний дискурс.
6. Єдність біологічного, соціального і духовного в людині.

Завдання для СРС:

Охарактеризуйте філософські та природничо-наукові концепції простору і часу.

Розкрийте сутність категорії руху як способу існування реальності.

Тема 8. Діалектика як теорія пізнання.

1. Становлення та сутність пізнання в історії філософії.
2. Особливості і структура пізнавального процесу.
3. Методи, прийоми та форми пізнання.
4. Взаємозв'язок чуттєвого та раціонального в пізнанні. Розсудок і розум, раціональне та ірраціональне в пізнанні.
5. Естетика як логіка та теорія розвитку чуттєвого пізнання.
6. Наукове пізнання та його особливості.

Завдання для СРС:

Визначте альтернативи діалектики.

Яка роль діалектики щодо пізнавальної і практичної діяльності людей?

Тема 9. Розвиток суспільства та розвиток індивіда.

1. Розвиток філософських поглядів на історію, її сенс і спрямованість.
2. Методологічні проблеми моделювання і прогнозування суспільних процесів.
3. Соціальний прогрес як гуманістична мета соціального розвитку. Взаємопроникнення і взаємоперетворення прогресу і регресу.
4. Індивідуальний духовний розвиток людини як загальний духовний розвиток людства.
5. Екологічні проблеми сучасності з точки зору загальної теорії розвитку.

Завдання для СРС:

Що таке розвиток? Як це поняття тлумачиться у філософії?

Охарактеризуйте поняття «розвиток», «прогрес», «регрес».

Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять мають сприяти засвоєнню теоретичного матеріалу з курсу «Загальна теорія розвитку», набуттю навичок застосування основних принципів, методів та форм пізнавального процесу у професійній (науково-дослідницькій) діяльності. Основні завдання циклу практичних занять полягають у тому, аби студенти оволоділи практикою ведення дискусійного обговорення теоретичних питань і проблем, набули навички публічних виступів.

Тема 1. Виникнення та розвиток світу у філософії Стародавнього Сходу.

1. Джерела філософії Стародавньої Індії: Веди, Брахмани, Упанішади.
2. Особливості давньоіндійської філософії: брахманізм, джайнізм, індуїзм, веданта, вайшешика, ньая, санх'я, чарвака-локаята, буддизм.
3. Філософія йоги як система морально-етичної, фізичної і духовної самодисципліни. Практика регулювання фізичного і духовного стану людини, самопізнання.
4. Закономірність розвитку речей світу в філософії Стародавнього Китаю.
5. Морально-етичне вчення Конфуція.
6. Даосизм як стихійно-діалектичне вчення.

Джерела:

• Веди, Брахмани, Упанішади, брахманізм, джайнізм, індуїзм, веданта, вайшешика, ньая, санх'я, чарвака-локаята, буддизм, даосизм, конфуціанство.

https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskyi_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf

Тема 2. Ідея розвитку в античній філософії.

1. Першопричина, сутнісне і вічне в античній філософії. Натурфілософія Мілетської школи, діалектика Геракліта. Філософія Парменіда.
2. Число як основа світу у Піфагора.
3. Перехід від космоцентризму до антропоцентризму.
4. Сократ як учитель і як філософ-мораліст.
5. Щастя як найвище благо людини у Аристотеля.
6. Матерія і форма, методи пізнання, істинне знання у вченні Аристотеля.
7. Ідеальна держава Платона.

8. «Політія» Аристотеля як найкраща форма державного устрою.

Першоджерела:

- Парменід. Про природу // Філософія: Хрестоматія для аспірантів: Навчальний посібник. Укладач Волков О. Г. Мелітополь: 2018. - 424 с. - С. 84-85.
<http://eprints.mdu.edu.ua/id/eprint/4763/1/2-%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%9A%D0%9E%D0%92%20%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.pdf>
- Платон. Держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль. – Київ: Основи, 2000. – 355 с.
https://hromadlib.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/02/plato_2000_politeia.pdf
- Аристотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239 с. // <https://chtyvo.org.ua/authors/Aristotle/Polityka/>
- Аристотель. Нікомахова етика / Пер. з давньогрецької В. Ставнюк – К.: «Аквілон-Плюс», 2002. – 480 с. // https://chtyvo.org.ua/authors/Aristotle/Nikomakhova_etyka/

Тема 3. Ідея творення світу у Середньовіччі та нова система світобудови у філософії Відродження.

1. Теоцентризм Середньовіччя. Номіналізм та реалізм про природу універсалій.
2. Пізнання Бога як самопізнання людини у поглядах Августина Блаженного.
3. Теорія «подвійної істини» Томи Аквінського. Ідея гармонії віри й розуму.
4. Людина у філософських роздумах П. Абеляра, А. Кентерберійського, В. Окама.
5. Людина як новий центр космічної ієрархії буття в добу Відродження.
6. Розвиток світу у Данте Аліг'єрі.
7. Геліоцентризм як нова система світобудови: Микола Коперник, Галілео Галілей, Йоганн Кеплер.
8. «Похвала глупоті» Еразма Роттердамського: основні ідеї твору.

Першоджерела:

- А. Августин, Т. Аквінський, П. Абеляр, В. Окам, А. Кентерберійський
https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychniy_slovyk.pdf

Першоджерела:

- Данте Аліг'єрі. Божественна комедія / Пер. з італійської М. Стріха // <http://poetyka.uazone.net/default/pages.phtml?place=strikha&page=peklo02&alist=skip>
- Роттердамський Еразм. Похвала Глупоті. Домашні бесіди / Перекл. з латини В. Литвинова, Й. Кобова. — К.: Основи, 1993. - 319 с. /
https://chtyvo.org.ua/authors/Rotterdamskyi/Pokhvala_Hlupoti_Domashni_besidy/

Тема 4. Уявлення про розвиток у добу Нового часу.

1. Наукова картина світу у філософії Нового часу.
2. Розробка методів наукового пізнання. Емпіризм та вчення про «ідоли» Ф. Бекона.
3. Раціоналізм Р. Декарта. Дедуктивний метод пізнання.
4. Механістичне розуміння світу і людини. Атомізм (П. Гольбах), редукціонізм (Р. Декарт), детермінізм (П. Лаплас), деїзм (Вольтер).
5. Людська природа у філософських вченнях Просвітництва.
6. Розвиток суспільства та походження держави у працях філософів Нового часу: Ф. Бекон, Р. Декарт, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо.

Першоджерела:

- Декарт Р. Головні правила методу // <https://westudents.com.ua/glavy/94209-golovn-pravila-metodu.html>

- Декарт Р. Метафізичні роздуми. - К., 2000. - С. 7-70.
// <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dekart/index.html>
- Р. Декарт. Роздум про першу філософію // Філософія: Хрестоматія для аспірантів: Навчальний посібник. Укладач Волков О. Г. Мелітополь: 2018. - 424 с. - С. 38-42.
<http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4763/1/2-%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%9A%D0%9E%D0%92%20%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%9E%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.pdf>

Тема 5. Ідеалістична діалектика та визначальні ідеї німецької класичної філософії.

1. Космологічні ідеї І. Канта. Філософські проблеми природознавства.
2. Поняття «чистого», «практичного» розуму, «речі в собі», антиномій у І. Канта.
3. Дійсна свобода і моральний закон І. Канта.
4. Буття і мислення у філософії Й. Фіхте. Ідея всезагальності розвитку і прогресу.
5. Основні принципи натурфілософії Ф. Шеллінга. Протилежності у природі та у пізнанні. Трансцендентальний ідеалізм, ідея «абсолютного» розуму.
6. Ідеалістична діалектика як теорія розвитку у Г. Гегеля. Основні закони та категорії діалектики, принципи діалектики. Боротьба протилежностей як джерело розвитку.
7. Діалектико-матеріалістичний погляд на розвиток природи та світу.

Першоджерела:

- І. Кант. Критика практичного розуму
<https://web.archive.org/web/20100225040317/http://ukrknyga.at.ua/load/36-1-0-244>
- Гегель Г.В.Ф. Наука логіки // <https://westudents.com.ua/glavy/94223-georgvlgelm-frdrh-gegel-1770-1831.html>
- Гегель Г.В. Феноменологія духу // <https://westudents.com.ua/glavy/94411-georg-vlgelm-frdrh-gegel-1770-1831.html>

Тема 6. Суперечливий характер розвитку в філософії XIX-XX століття.

1. Принцип волі до влади як основа розвитку людини і світобудови у філософії Ніцше.
2. Воля і розум людини у вченні А. Шопенгауера.
3. Феноменологія Е. Гуссерля. Методологічні засади, інтенціональність свідомості, сутність рефлексії.
4. Суперечливість людського існування у Е. Фромма: авторитарна і гуманістична свідомість, володіння і буття як способи життєдіяльності індивіда, екзистенціальне й історичне існування людини.
5. Розвиток особистості в екзистенціалізмі: М. Гайдеггер, А. Камю, К. Ясперс, Ж.П. Сартр.
6. Практика у суспільному бутті людини. Пізнання і діяльність.

Першоджерела:

- Сартр Ж.П. Екзистенціалізм – це гуманізм // <https://westudents.com.ua/knigi/622-filosofya-guberskiy-lv.html>
- Фромм Е. Втеча від свободи // <https://uabook.com/knyhy/psykholohiia/zarubizhna-psykholohiia/vtecha-vid-svobody-erikhfromm/>

Тема 7. Діалектика буття як загальна теорія розвитку.

1. Розуміння буття на різних етапах розвитку філософії.
2. Найзагальніші принципи буття світу, людини, суспільства в розвитку історико-філософських вчень (матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм, пантеїзм, реалізм).
3. Основні форми і модуси буття.
4. Простір і час як визначення людини в історії та культурі.
5. Специфіка людського буття. Людина як суб'єкт свободи та творчості.

- Єдність біологічного, соціального і духовного в людині.

Першоджерела:

- Шелер М. Місце людини в космосі // <https://westudents.com.ua/glavy/94299-maks-sheler-1874-1928.html>
- Франк С. Душа людини // <https://westudents.com.ua/glavy/94417-semenfrank-1877-1950.html>

Тема 8. Діалектика як теорія пізнання.

- Сутність пізнання, проблема пізнаванності світу в історії філософії.
- Особливості і структура пізнавального процесу.
- Методи, прийоми та форми пізнання.
- Взаємозв'язок чуттєвого та раціонального в пізнанні. Розсудок і розум, раціональне та ірраціональне в пізнанні.
- Природа мистецтва, його особливості як специфічної форми пізнання світу.
- Наукове пізнання та його особливості. Сучасна наукова гносеологія: структура та форми наукового пізнання.

Першоджерела:

- Рассел Б. Людське пізнання. Його сфера та межі <https://westudents.com.ua/glavy/94337-bertran-rassel-1872-1970.html>

Тема 9. Розвиток суспільства та розвиток індивіда.

- Розвиток філософських поглядів на історію, її сенс і спрямованість.
- Методологічні проблеми моделювання і прогнозування суспільних процесів.
- Соціальний прогрес як гуманістична мета соціального розвитку. Взаємопроникнення і взаємоперетворення прогресу і регресу.
- Духовність як міра людяності. Духовний розвиток індивіда та загальний духовний розвиток людства. Проблема цінностей.
- Екологічні проблеми сучасності з точки зору загальної теорії розвитку.
- Економічна, культурна, політична глобалізація та її наслідки для людини і суспільства.

Першоджерела:

- Попович М. Філософія свободи // https://shron1.chtyvo.org.ua/Popovych_Myrosлав/Filosofia_svobody.pdf? Велич людини може бути тільки в ній самій (М. Бердяєв).
- Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства. // https://chtyvo.org.ua/authors/Bauman_Zygmunt/Hlobalizatsiia_Naslidky_dlia_liudyny_i_suspilstva/

Самостійна робота

Засвоєння змісту дисципліни «Загальна теорія розвитку» разом із аудиторними заняттями передбачає виконання студентами самостійної роботи з метою самоконтролю знань та підготовки до занять. Систематична самостійна робота дає можливість закріпити матеріал курсу, акцентує увагу на головних проблемах тем, що вивчаються.

Самостійна робота студентів передбачає:

- підготовку усних відповідей за тематикою семінару;
- підготовку до участі у обговоренні питань семінарів;

3. опрацювання питань до самостійної роботи;
3. опрацювання першоджерел;
4. підготовку до модульної контрольної роботи.

З дисципліни передбачена навчальним планом МКР. МКР виконується на семінарському занятті.

Перелік питань до МКР – ч.1:

1. Особливості китайського міфу та філософування.
2. Джерела філософії Стародавньої Індії: Веди, Брахмани, Упанішади.
3. Особливості давньоіндійської філософії: брахманізм, джайнізм, індуїзм, веданта, вайшешика, ньая, санх'я, чарвака-локаята, буддизм.
4. Філософія йоги як система морально-етичної, фізичної і духовної самодисципліни.
5. Закономірність розвитку речей світу в філософії стародавнього Китаю.
6. Морально-етичне вчення Конфуція.
7. Даосизм як стихійно-діалектичне вчення.
8. Основні школи, напрямки та ідеї античної філософії як джерела виникнення майже всіх пізніших типів світогляду.
9. Наукові досягнення Стародавньої Греції та їх зв'язок з античною філософією.
10. Стихійна діалектика Стародавньої Греції.
11. Оригінальність філософських ідей та мислення Античності.
12. Цілісна картина світу як уявлення про єдині начала буття (матеріальні та ідеальні) в античній філософії.
13. Теоретичне ставлення до світу у філософії Античності.
14. Стихійний матеріалізм Стародавньої Греції.
15. Натурфілософія Мілетської школи. Діалектика Геракліта.
16. Буття як чуттєво даний світ та світ, що досягається розумом у Парменіда.
17. Число як основа світу у Піфагора.
18. Космоцентризм та антропоцентризм античної філософії.
19. Сократ як учитель і як філософ мораліст.
20. Щастя як найвище благо людини у Аристотеля.
21. Матерія і форма, методи пізнання, істинне знання у Аристотеля.
22. Структура ідеальної держави Платона.
23. «Політія» Аристотеля як найкраща форма державного устрою.
24. Номіналізм та реалізм середньовічної філософії.
25. Пізнання Бога як самопізнання людини у поглядах Августина Блаженного.
26. Аврелій Августин про Град Земний та Град Божий.
27. Ідея гармонії віри й розуму в філософських розмислах Томи Аквінського.
28. Людина у філософських розмислах П. Абеляра, А. Кентерберійського, В. Окама.
29. Принцип В. Окама в допомозі людині у прийнятті рішень: Бритва Окама.
30. Антропоцентризм та гуманізм Відродження.
31. Розвиток світу у Данте Аліг'єрі.
32. Геліоцентризм як нова система світобудови: Микола Коперник, Галілео Галілей, Йоганн Кеплер.
33. «Похвала глупоті» Еразма Роттердамського: основні ідеї твору.
34. Наукова картина світу у філософії Нового часу.
35. Розробка методів наукового пізнання. Емпіризм та вчення про «ідоли» Ф. Бекона.
36. Раціоналізм Р. Декарта. Дедуктивний метод пізнання.
37. Механістичне розуміння світу і людини. Атомізм (П. Гольбах), редукціонізм (Р. Декарт), детермінізм (П. Лаплас), деїзм (Вольтер).
38. Людина-машина в уявленні Ламетрі.

39. Розвиток суспільства та походження держави у працях філософів Нового часу:
Ф. Бекон, Р. Декарт, Ж.-Ж. Руссо.
40. Концепція походження держави у Т. Гоббса.

Перелік питань до МКР – ч.2:

1. Космологічні ідеї в філософії І. Канта.
2. Поняття «чистого», «практичного» розуму, «речі в собі», антиномій у І. Канта.
3. Дійсна свобода і моральний закон І. Канта.
4. Ідеалістична діалектика як теорія розвитку у Г. Гегеля.
5. Основні закони, категорії, принципи діалектики.
6. Основні принципи натурфілософії Ф. Шеллінга.
7. Трансцендентальний ідеалізм, ідея «абсолютного» розуму Ф. Шеллінга.
8. Буття і мислення у філософії Й. Фіхте. Ідея всезагальності розвитку і прогресу.
9. Проблема свободи та необхідності у філософії Й. Фіхте.
10. Діалектико-матеріалістичний погляд на розвиток природи та світу.
11. Принцип волі до влади як основа розвитку людини і світобудови у філософії Ніцше.
12. Воля і розум людини у вченні А. Шопенгауера.
13. Феноменологія Е. Гуссерля. Іntenціональність свідомості, сутність рефлексії.
14. Суперечливість людського існування в психоаналітичній філософії.
15. Розвиток особистості в екзистенціалізмі: М. Гайдеггер, А. Камю, К. Ясперс, Ж.П. Сартр.
16. Свобода і моральний вибір у філософії Ж.П. Сартра.
17. Практика у суспільному бутті людини. Пізнання і діяльність.
18. Розуміння буття на різних етапах розвитку філософії.
19. Матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм, пантеїзм, реалізм як найзагальніші принципи буття світу, людини та суспільства у розвитку історико-філософських вчень.
20. Основні форми і модули буття.
21. Простір і час як визначення людини в історії та культурі.
22. Специфіка людського буття.
23. Людини як суб'єкт свободи та творчості.
24. Єдність біологічного, соціального і духовного в людині.
25. Сутність пізнання та проблема пізнаваності світу в історії філософії.
26. Особливості і структура пізнавального процесу.
27. Методи, прийоми та форми пізнання.
28. Взаємозв'язок чуттєвого та раціонального в пізнанні.
29. Розсудок і розум, раціональне та ірраціональне в пізнанні.
30. Природа мистецтва, його особливості як специфічної форми пізнання світу.
31. Наукове пізнання та його особливості.
32. Сучасна наукова гносеологія: структура та форми наукового пізнання.
33. Розвиток філософських поглядів на історію, її сенс і спрямованість.
34. Методологічні проблеми моделювання і прогнозування суспільних процесів.
35. Соціальний прогрес як гуманістична мета соціального розвитку.
36. Духовність як міра людяності.
37. Духовний розвиток індивіда та загальний духовний розвиток людства.
38. Проблема цінностей у сучасному суспільстві.
39. Екологічні проблеми сучасності з точки зору загальної теорії розвитку.
40. Економічна, культурна, політична глобалізація та її наслідки для людини і суспільства.

Відвідування занять

Відвідування лекцій, семінарських занять, а також відсутність на них, не оцінюється.

Навчальні заняття проводяться у дистанційному режимі з використанням синхронної або асинхронної моделі освітньої взаємодії.

Пропущені контрольні заходи

Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), студенту надається можливість виконати контрольне завдання протягом найближчого тижня.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

ВИДИ КОНТРОЛЮ ТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ (PCO)

Семестровий контроль з дисципліни «Загальна теорія розвитку» передбачений у вигляді заліку, тому PCO включає оцінювання заходів поточного контролю з дисципліни впродовж семестру.

Основними видами навчальних занять є лекція і семінарське заняття.

Рейтингова оцінка здобувача складається з балів, отриманих здобувачем за результатами заходів поточного контролю і заохочувальних балів.

Згідно з «Положенням про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» заборонено оцінювати присутність або відсутність здобувача на аудиторному занятті, в тому числі нараховувати за це заохочувальні або штрафні бали.

Поточний контроль проводиться впродовж семестру у процесі навчання для перевірки рівня теоретичної й практичної підготовки здобувачів на кожному етапі вивчення освітнього компонента «Загальна теорія розвитку».

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Робота на семінарських заняттях	72	8	9	72
2	МКР (2 год.) (МКР може складатися з двох частин по 1 год. кожна)	28	28 (14 x 2)	1 (2)	28
Всього					100

Результати поточного контролю регулярно заносяться викладачем у модуль «Поточний контроль» АС Електронний кампус.

Система рейтингових балів та критерії оцінювання

1. Робота на семінарських заняттях:

Ваговий бал – 8. Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює 8 балів × 9 видів робіт = 72 бали.

До видів робіт відносяться: відповіді на семінарах, участь у обговоренні питань семінарів; опрацювання першоджерел.

- Відповіді на семінарських заняттях. Ваговий бал – 8. Кількість відповідей - 5. (Максимальна кількість балів - 40).
- Участь у обговоренні питань семінарів. Ваговий бал – 8. Кількість відповідей - 2. (Максимальна кількість балів - 16).
- Опрацювання першоджерел. Ваговий бал – 8. Кількість відповідей (есе) - 2 (Максимальна кількість балів - 16).

Чотири рівні оцінювання:

«відмінно» – повна відповідь (не менше 95% потрібної інформації) – студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, правильно і обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних комунікативних ситуаціях — 8 балів;

«добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації) або повна відповідь з несуттєвими недоліками, які допускає студент –7-6 балів;

«задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації), студент засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає значні неточності -5 - 4 бали;

«незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам до «задовільно» – 3-0 балів.

2. Виконання модульної контрольної роботи:

Ваговий бал - 14. Загальна кількість балів 28 (може бути дві частини МКР)

Модульний контроль (максимальна кількість балів за одну частину МКР складає 14):

14 балів – «відмінно», – повна, чітка, викладена в певній логічній послідовності відповідь на поставлені питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення студента не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою; висловлення студентом власної позиції щодо дискусійних проблем, якщо такі порушуються у питанні; студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу.

12-13 балів– «добре», не зовсім повна або не достатньо чітка відповідь на всі поставлені питання, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення студента з матеріалом лекцій та підручника; незначні неточності у відповідях.

10-11 балів – «задовільно», відсутність відповіді на певні питання, або неправильна відповідь на них, що свідчить про поверхове ознайомлення студента з навчальним матеріалом або значні похибки у відповідях.

0-9 балів – «незадовільно», тобто незасвоєння окремих тем. Відповідь на тестове завдання з варіантами відповідей оцінюється у такому ж процентному відношенні. Відповідь на тестове завдання з варіантами відповідей оцінюється у такому ж процентному відношенні. Заохочувальні бали передбачені за виконання творчих робіт з дисципліни (наприклад, участь у факультетських, інститутських олімпіадах з філософії, участь у конкурсах студентських наукових робіт, участь у наукових конференціях). Штрафні бали не передбачені.

Семестровий контроль: ЗАЛІК

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

Здобувач отримує позитивну залікову оцінку за результатами роботи в семестрі, якщо має підсумковий рейтинг за семестр не менше 60 балів та виконав умови допуску до семестрового контролю.

Умови допуску до заліку: рейтинг ≥ 36 б.

Не виконані умови допуску → Не допущено.

< 60 балів → залікова к/р +співбесіда.

≥ 60 балів = оцінка (відмінно, дуже добре, добре, задовільно, достатньо, незадовільно).

Оцінка може бути підвищена за бажанням за рахунок виконання залікової к/р. +співбесіда.

Залік проводиться в період останніх двох тижнів теоретичного навчання у семестрі, як правило, на останньому за розкладом занятті з навчальної дисципліни «Загальна теорія розвитку».

Результати контрольних заходів доступні до ознайомлення авторизованим користувачам в їх особистих кабінетах автоматизованої інформаційної системи «Електронний кампус».

Принцип визначення підсумкової оцінки. Рейтингова оцінка доводиться до здобувачів на передостанньому занятті з дисципліни в семестрі. Здобувачі, які виконали всі умови допуску до заліку і мають рейтингову оцінку 60 та більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Якщо оцінка, отримана за залікову контрольну роботу менша ніж за рейтингом, попередній рейтинг здобувача скасовується і він отримує оцінку з урахуванням результатів залікової контрольної роботи. Зі здобувачами, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, на останньому за розкладом занятті з дисципліни в семестрі викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи (письмова) + співбесіда.

Максимальна сума балів складає 100.

Сума балів переводиться у систему оцінювання згідно з таблицею.

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Процедура оскарження результатів контрольних заходів. Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Студенти мають право оскаржити результати контрольних заходів після ознайомлення з результатом, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного.

Додаткова інформація з дисципліни

Зарахування сертифікатів проходження дистанційних чи онлайн курсів здійснюється згідно п. 2.2. Положення про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті затверджено наказом від 01.10.2020 р. № 7/177.

Дистанційне навчання.

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання. Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. Заняття проходять з використанням сучасних ресурсів проведення онлайн-зустрічей (організація відео-конференцій).

Орієнтовний перелік питань на залік

1. Міфологія як джерело розвитку релігійного та філософського світогляду. Космоцентризм античної філософії.
2. Натурфілософія Мілетської школи, діалектика Геракліта.
3. Атомістичне вчення Левкіпа та Демокріта.
4. «Діалектика» як мистецтво бесіди у Сократа.
5. «Наука» Аристотеля: правила правильного мислення, методи пізнання, істинне знання.
6. Особливості розвитку античного суспільства.
7. Ідеальна держава Платона.
8. Соціально-політичні погляди Аристотеля.
9. Теоцентризм філософії Середньовіччя: християнство як світоглядна опора свідомості.
10. Пізнання Бога як самопізнання людини у поглядах Августина Блаженного.
11. Теологічний раціоналізм Томи Аквінського.
12. Теорія «подвійної істини»: істина одкровення та істина розуму Томи Аквінського.
13. Людина у філософських роздумах П. Абеляра, А. Кентерберійського, В. Окама.
14. Антропоцентризм та гуманізм Відродження.
15. Досвід і практика як основа методу пізнання у Леонардо да Вінчі.
16. Пантеїзм та космологія Джордано Бруно.
17. Геоцентрична картина світу. Геліоцентризм: Микола Коперник, Галілео Галілей.
18. Система всесвіту Й. Кеплера. «Гармонія світу» та розвиток.
19. Розвиток природознавства та науки Нового часу.
20. Розробка методів наукового пізнання. Емпіризм та вчення про «ідоли» Ф. Бекона.
21. Раціоналізм Р. Декарта. Дедуктивний метод пізнання.
22. Механістичне розуміння світу і людини у філософії Нового часу.
23. Людська природа у філософських ідеях Просвітництва.
24. Розвиток суспільства та походження держави у працях філософів Нового часу.
25. Теорія побудови всесвіту І. Канта.
26. Поняття «чистого», «практичного» розуму, «речі в собі», антиномій у І. Канта.
27. Категоричний імператив Канта як основа саморозвитку особистості.
28. Ідеалістична діалектика як теорія розвитку у Г. Гегеля.
29. Натурфілософія Ф. Шеллінга: історичний погляд на природу.
30. Трансцендентальний ідеалізм, ідея «абсолютного» розуму Ф. Шеллінга.
31. Буття і мислення у філософії Й. Фіхте.
32. Діалектико-матеріалістичний погляд на розвиток природи та світу.
33. Філософія «життя»: Ф. Ніцше, А. Бергсон, В. Дільтей, Г. Зіммель.
34. Діалектика волі і розуму у вченні А. Шопенгауера.
35. Феноменологія Е. Гуссерля.
36. Концепція структури психіки людини у З. Фрейда.
37. Психоаналітична філософія: З. Фрейд, Е. Фромм.
38. Розвиток особистості в екзистенціалізмі: М. Гайдеггер, А. Камю, К. Ясперс, Ж.П. Сартр.
39. Буття людини як «існування у часі» у М. Гайдеггера.
40. Практика у суспільному бутті людини. Пізнання і діяльність.
41. Розуміння буття на різних етапах розвитку філософії.
42. Розвиток онтології як вчення про буття (матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм, пантеїзм, реалізм).
43. Основні форми і модули буття.
44. Соціальний та культурно-історичний час та простір.
45. Специфіка людського буття. Історико-антропологічний дискурс.

46. Єдність біологічного, соціального і духовного в людині.
47. Становлення та сутність пізнання в історії філософії.
48. Особливості і структура пізнавального процесу.
49. Методи, прийоми та форми пізнання.
50. Взаємозв'язок чуттєвого та раціонального в пізнанні.
51. Розсудок і розум, раціональне та ірраціональне в пізнанні.
52. Естетика як логіка та теорія розвитку чуттєвого пізнання.
53. Наукове пізнання та його особливості.
54. Розвиток філософських поглядів на історію, її сенс і спрямованість.
55. Методологічні проблеми моделювання і прогнозування суспільних процесів.
56. Соціальний прогрес як гуманістична мета соціального розвитку.
57. Індивідуальний духовний розвиток людини як загальний духовний розвиток людства.
58. Людина і глобальні проблеми сучасності.

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання: система Електронний кампус, ресурси платформи дистанційного навчання «Сікорський», сервіс «Google Classroom». Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни і засвоєння матеріалу використовуються сервіси для організації онлайн-конференцій та відеозв'язку (наприклад, «Zoom»), електронна пошта, месенджери (Viber, WhatsApp, Telegram, google документи).

Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Ухвалено на засіданні кафедри філософії (протокол №26 від 18.06.2024 р.).

Погоджено Методичною радою КПП ім. Ігоря Сікорського (протокол № 8 від 20.06.2024 р.).